

Tiedepoliittisen tutkimuksen asema Suomessa

Korkeakoulujen rahoitusmallityöryhmän muistiossa (opetus- ja kulttuuriministeriö, 2024, s. 59) ehdotettiin, että korkeakoulujen rahoitusjärjestelmää arvioitaisiin tutkimustietoon pohjautuen uudelleen sopimuskaudesta 2029–2032 eteenpäin. Voidaankin pohtia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan kehittämisen näkökulmasta, millainen tutkimustieto ohjaa tiedepoliitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa Suomessa.

Verrattuna muihin Pohjoismaihin tiedepoliittisen tutkimuksen resurssit ja edellytykset ovat Suomessa melko vähäiset. Tiedepoliittisen tutkimuksen toteuttaminen onkin varsin pistemäistä pohjautuen muutamien aktiivisten tutkijoiden ja tutkimusryhmien toimintaan. Siinä missä Suomessa tiedepoliittista tutkimusta tehdään yksittäisissä projekteissa, esimerkiksi Norjassa alalle on omistettu oma tutkimusinstituutti.

Tiedepoliittisten aiheiden parissa on tapana kääntyä ansioituneiden professorien puoleen, joille on syntynyt laaja kokemus ja asiantuntemus tieteen ja tutkimuksen tekemisestä sekä yliopistoista. Kokemusasiantuntijuuteen nojaaminen voi kuitenkin hämärtää rajaa tutkitun tiedon ja henkilökohtaisten mielipiteiden välillä. Vaikka kokemusasiantuntijuus tarjoaa arvokkaita näkemyksiä, se ei anna tutkimustietoon pohjautuvaa ymmärrystä tiedepoliitiikan moninaisista haasteista. *Tiedepoliittikka*-lehden päätoimittajina toivottaisimmekin tervetulleeksi keskustelun siitä, miten tiedepoliittisen päätöksenteon tietopohjaa voitaisiin vahvistaa.

Tutkimuksen hyödyntämistä käsittelevän kirjallisuuden mukaan pelkkä tutkitun tiedon olemassaolo ei takaa sen hyödyntämistä päätöksenteossa. Antti Pelkonen kirjoittaa tässä numerossa kirjallisuuskatsaukseen pohjautuen tutkimustiedon hyödyntämisestä valtioneuvoston ja eduskunnan päätöksenteossa ja valmistelussa. Pelkosen analyysin perusteella kirjallisuuskatsauksessa mukana olevien tutkimusten tulokset eivät kerro tutkimustiedon laaja-alaisesta ja systemaattisesta käytöstä päätöksenteon ja sen valmistelun tukena. Artikkelissa nostetaan myös esille, kuinka tutkimustiedon hyödyntämisessä on kyse tiedon ohella päätöksentekijöiden valmiuksista hyödyntää tietoa.

Aleksi Fornaciari ja Tiina Nikkola kirjoittavat omassa artikkelissaan yliopistotyöyhteisöön kuulumisen jännitteistä ja yhteisöllisyyden mahdollisuuksista. Kirjoittajat tuovat esiin, kuinka itseä ja oman uran edistämistä korostava kulttuuri voi johtaa siihen, ettei yliopiston yhteisöllisyyteen kannata panostaa. Kirjoittajat kuvaavat tilannetta akateemisen yhteisön ja yliopistotyöntekijöiden erkaantumisenä kollegiaalisuuden

ideaista eli juhlapuheissa kerrotusta yhteisestä yliopistosta. Fornaciarin ja Nikkolan artikkelin tulosten mukaan kokemukset yliopistossa työskentelystä voivat eriytyä työntekijöiden välillä, sillä yliopistojen henkilökunnassa on sekä yhteisöönään tyytymättömiä että toisin kokevia.

Outi Vanharanta ja Petro Poutanen analysoivat artikkelissaan ihmistieteissä tehtävää yritysysteistyötä. Artikkelin tulosten mukaan ihmistieteilijät näkevät yritysysteistyössä mahdollisuuksia erityisesti verkostoitumiselle ja oman tutkimuksen vaikuttavuuden lisäämiselle. Kirjoittajien mukaan yritysysteistyötä edistäisivät joustavat matalan kynnyksen rahoitusmallit sekä rakenteet, jotka tukisivat yhteistyösuhteiden syntymistä ja yhteistyön käynnistämistä.

Yliopistot ovat keskeisessä roolissa tuottamassa tutkimusta tutkimustietoon pohjautuvan politiikan tueksi. Voidaan kuitenkin kysyä, hyödyntävätkö yliopistot tutkimustietoa toimintansa kehittämisessä. Tiedepoliittisen tutkimuksen hyödyntäminen edellyttää niin yliopistojen aktiivista sitoutumista tutkimustulosten käyttämiseen kuin tutkimusta, joka tarjoaa tietoa akateemisen toiminnan ja tiedepoliittikan kehittämiseen. *Tiedepoliittikka*-lehden tehtävänä on toimia foorumina tiedepoliittisen tutkimuksen ja keskustelun edistämiseksi. Tämä numero on yksi esimerkki siitä, miten lehti voi olla osa tätä keskustelua. ■

Päätoimittajat

Mira Huusko, Reetta Muhonen ja Mervi Friman

Lähteet

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ. (2024). *Ehdotus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen valtakunnallisten rahoitusmallien uudistamiseksi vuodesta 2025 alkaen: Työryhmämuistio* (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:4). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-985-1>